

Förekomsten av grav parodontal sjukdom har inte minskat

Ola Norderyd

■ ■ ■ Den 18 december 1998 försvarade Ola Norderyd avhandlingen "Risk for periodontal disease in a Swedish adult population. Cross-sectional and longitudinal studies over two decades" vid Tandvårdshögskolan i Malmö. Det övergripande syftet med avhandlingen var att beskriva förekomsten av parodontala sjukdomar samt att identifiera riskfaktorer för grav parodontit hos vuxna i Jönköpings län. I avhandlingsarbetet användes material från tre stora odontologiska tvärsnittundersökningar utförda mellan åren 1973 och 1993 inkluderande 2 831 tandförsedda individer.

Fakultetsopponent var professor Klaus Lang, Bern.Handledare under avhandlingsarbetet har varit professor Anders Hugoson, Jönköping och professor Rolf Attström, Malmö.

I de två första delarbetena studerades förändringar i förekomst av plack, gingivit och parodontit hos vuxna individer i åldern 20–70 år. Lokala och generella orsaksfaktorer som kunde förklara dessa förändringar analyserades.

En klar allmän förbättring av munhygien och gingivitminskning sågs i alla åldersgrupper mellan 1973 och 1983. Mellan 1983 och 1993 försämrades munhygien och som en konsekvens av detta ökade gingivitförekomsten hos 20-åringarna. 30 % av individerna i denna åldersgrupp hade plack och gingivit på och kring mer än 50 % av sina tandtytor. Bland dessa personer fanns det en könsskillnad med en överrepresentation av män.

I figur 1 ses hur samtliga individer fördelades avseende parodontal sjukdom 1973, 1983 och 1993. Under dessa 20 år ökade andelen individer som var parodontalt friska eller som enbart hade gingivit medan antalet individer med måttlig parodontit minskade. Antalet personer med grava parodontitsskador var oförändrat mellan 1983 och 1993 (13 %) medan dessa individer var betydligt färre 1973, troligtvis beroende på vidare extraktionsindikationer och betydligt högre andel helt tandlösa. Individer med grava parodontitsskador hade i genomsnitt 2–4 fler tänder 1993 jämfört med 1983.

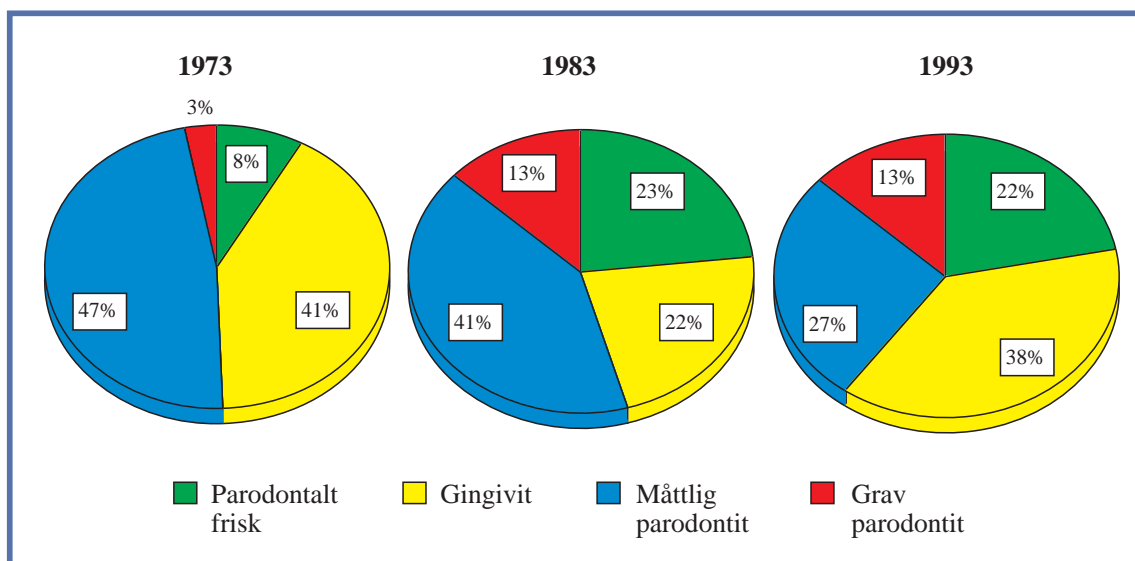
I det tredje delarbetet utvidgades studien 1993 till att omfatta hela Jönköpings län. Tandantal och parodontal bennivå jämfördes mellan individer i Jönköpings stad och personer från motsvarande åldersklasser bosatta i övriga delar av länet. Antal tänder i stad respektive län varierade från i medeltal en saknad tand bland 20-åringarna till 10 saknade tänder bland 70-åringarna. Den genomsnittliga parodontala benförlusten ökade med stigande ålder i båda grupperna. Sammanfattningsvis sågs inga större skillnader i antal tänder och parodontal hälsa mellan de båda grupperna.

Författare

Ola Norderyd är övertandläkare och odont dr vid avdelningen för parodontologi vid Odontologiska Institutionen i Jönköping.

Accepterad för publicering den 14 augusti 1999.

Figur 1. Fördelning av vuxna individer i Jönköpings län avseende grad av parodontal sjukdom 1973, 1983 och 1993.

I delarbete fyra identifierades potentiella riskfaktorer för grav parodontit bland vuxna i Jönköpings län 1993. Eventuell associering med grav parodontal sjukdom undersöktes för variablerna ålder, kön, utbildning, inkomst, kronisk sjukdom, medicinering, psykiskt välbefinnande, rökning, supragingivalt plack, subgingival tandsten, gingival inflammation, fyllningsöverskott, tandvårdsvanor och tandvårdsrädsla. Multivariat analys utfördes, dvs en analys som tar hänsyn till samtliga faktorerers samtida inverkan. Enbart *ålder*, *rökning* och *plack* föll ut som signifikant associerade med grav parodontit. Ett starkt samband fanns för stor-rökare (≥ 10 cigaretter/dag) medan inget samband kunde påvisas för måttliga rökare (1–9 cigaretter/dag).

I det femte och sista delarbetet gjordes en longitudinell uppföljning 1990 av majoriteten av de personer 20–60 år som undersöktes 1973. Beroende på parodontal benförlust mellan undersökningstillfällena kategoriserades dessa individer avseende grad av parodontitprogression: ingen progression, måttlig progression och grav sjukdomsprogression. Baserat på denna indelning gjordes en motsvarande analys som i studie fyra för att identifiera riskfaktorer för grav sjukdomsprogression. Av de undersökta variablerna var *rökning*, *ålder*, *inkomst* $>200\ 000$ Skr/år, *förekomst av tandköttsfickor* ≥ 4 mm vid baseline och *kvinnligt kön* signifikant associerade med grav parodontitprogression.

Sammanfattning

Denna avhandling har visat att antalet individer med måttlig parodontit har minskat medan andelen personer med grav parodontala skador ligger kvar på samma nivå som vid tidigare undersökningar. Individer med grav parodontit 1993 hade

fler tänder jämfört med motsvarande grupp 1983. I gruppen med 20-åringar sågs en försämring av munhygien 1993 och en återgång till motsvarande höga gingivitnivåer som vid undersökningen 1973. Rökning ≥ 10 cigaretter/dag föll ut som den viktigaste riskfaktorn för grav parodontit/parodontitprogression när samtliga variabler testades gemensamt. Framtida studier kommer att närmare analysera en del av de orsakssamband med grav parodontal sjukdom som framkommit i detta arbete.

Publikationer

I avhandlingen ingående delarbeten:

- I Hugoson A, Norderyd O, Slotte C, Thorstensson H. Oral hygiene and gingivitis in a Swedish adult population 1973, 1983 and 1993. *J Clin Periodontol* 1998; 25: 807–12.
- II Hugoson A, Norderyd O, Slotte C, Thorstensson H. Distribution of periodontal disease in a Swedish adult population 1973, 1983 and 1993. *J Clin Periodontol* 1998; 25: 542–8.
- III Norderyd O, Hugoson A. Tooth loss and periodontal bone level in individuals of the Jönköping County. A comparison between two adult populations living in the city and in the surrounding area. *Swed Dent J* 1998; 22: 165–74.
- IV Norderyd O, Hugoson A. Risk for severe periodontal disease in a Swedish adult population. A cross-sectional study. *J Clin Periodontol* 1998; 25: 1022–8.
- V Norderyd O, Hugoson A, Grusovin G. Risk for severe periodontal disease in a Swedish adult population. A longitudinal study. *J Clin Periodontol* 1999; 26: 608–15.

Adress

Avdelningen för Parodontologi, Odontologiska Institutionen, Box 1030, 551 11 Jönköping.